

Un mundo sen mapas

Xulio R3os (Xornal, 09/12/2008)

Dende o derrube do muro de Berl3n (1989), a sociedade internacional asiste a unha longa transici3n caracterizada polo progresivo declive da influencia de Estados Unidos, o agravamento da indecisi3n e ambigüidade estratéxica de Europa, as ganas de volver de Rusia, a emerxencia ineludible de Asia-Pacífico (China e India pero tam3n o rexurdir da vocaci3n autónoma de Xap3n) e o despertar de América Latina (con Brasil e Venezuela, a diferente nivel, como referentes esenciais).

O mundo bipolar da guerra fría deixou paso, nun primeiro momento, a unha controvertida exhibici3n de unilateralismo por parte de Washington, quen albergaba a esperanza de conformar unha orde internacional que universalizara o modelo de pensamento e sociedade urdido na superpotencia residual. O 11-S marcou un punto de inflexi3n relevante nesa traxectoria que, ao cabo, transformou as liñas de tensi3n en severos límites ao devandito proxecto global.

Se a URSS perdeu a guerra fría, EEUU semella camiño de perder a posguerra fría. A insistencia na gobernanza do mundo manu militari é un empeño inútil e soamente pode conducir ao fracaso. Erran, non obstante, os que consideran a EEUU, á luz tanto dos seus infortunios militares como das dificultades económico-financeiras, unha potencia á volta da desfeita inminente. Washington disp3n aínda de moitas fortalezas fóra do alcance de calquera outro pa3s, se ben poda que non sexan suficientes para preservar a súa condici3n hexem3nica de non mudar de mentalidade e aceptar implicarse de forma activa nas novas dinámicas globais que outros estados reivindican dende a asunci3n da multipolaridade para favorecer un multilateralismo capaz de encarar a complexidade do mundo presente.

Practicamente sepultado o discurso neoliberal, descubrimos recentemente que o mercado precisa da regulaci3n e do intervencionismo do Estado, ata en extremos ben distantes ideoloxicamente das teimas estatelistas que rexorden en escenarios de signo formalmente progresista que, paradoxalmente, contrastan con denominaci3ns formais semellantes no outro extremo do mundo, en Asia, onde o seu signo, compartindo un mesmo escenario de subdesenvolvemento, sitúase nas ant3podas. Pero aínda que o socialismo bolivariano e o socialismo con peculiaridades chinesas camiñen en aparente sentido contrario, ambos conflúen na importancia de preservar unha musculatura pública de certa entidade, apreciación compartida en diferente grao por un amplo espectro da sociedade internacional.

A competencia polos recursos e o gasto militar das grandes potencias xeran riscos engadidos que non deben ser menosprezados. As tensi3ns estratéxicas entre os grandes pa3ses consumidores que pugnan por preservar a toda costa a súa influencia nos entornos de maior valor coexistirán un longo período coa necesidade suplementaria de establecer acordos e marcos de convivencia que afirmen os espazos de seguridade en eidos rexionais de singular importancia (Asia-Pacífico, América Latina ou África) incorporando as novas tendencias e suxeitos en disposici3n de limar o predominio dos actores tradicionais para acomodar as

A proliferaci3n e consolidaci3n de estruturas de integraci3n a diferentes niveis (dende a Uni3n de América do Sur á Organizaci3n de Cooperaci3n de Xangai) reflicten a madureza dos cambios e pode contribuír de forma decisiva a afirmar a súa irreversibilidade. [Foto: Logo da Organizaci3n de Cooperaci3n de Xangai].

economías emerxentes e as intensas dinámicas sociais e políticas nun marco aceptable. A proliferación e consolidación de estruturas de integración a diferentes niveis (dende a Unión de América do Sur á Organización de Cooperación de Xangai) reflicten a madureza dos cambios e pode contribuír de forma decisiva a afirmar a súa irreversibilidade.

No político, o repunte das vellas soberanías (Rusia, China, India, etc.) vai coexistir coa imparable afirmación das pequenas identidades, procesos que moitos temen e que, non obstante, poden complementarse mutuamente, sempre e cando non se traduzan en valados que impidan a comunicación e o intercambio, factores que hoxe dinamizan o progreso dunhas sociedades que reclaman poder suficiente para definir as súas propias estratexias de inserción internacional. Pero non coa ambición de separar, senón de unir doutro xeito e con novas costuras, achegando o propio á universalidade.

Podemos ser optimistas? Pese á subsistencia de múltiples tensións, coa perda de impulso do unilateralismo poderá avanzar unha democracia e diversidade de maior calidade, pero deberán procurarse maiores esforzos para encarar a superación das desigualdades e a mitigación da pobreza, fenómenos que unha sociedade globalizada como a presente, cos seus niveis de riqueza, crecemento e capacidade tecnolóxicas podería abordar con relativa facilidade. E, sobre todo, debe avanzar a idea de que as solucións no mundo global só poden ser posibles mediante a concertación supraestatal, pero que igualmente deben ser locais e adaptadas a cada realidade sen que iso signifique necesariamente prescindir de valores e principios que sitúen ao ser humano no epicentro desta gran transformación que paga a pena vivir en estado de plena consciencia. Esa rede de alternativas debuxa o mapa do futuro.

Xulio Ríos, director do Igadi.